

Stručni rad

PRIMJER NASTAVE NA OTVORENOM

Anica Katič Hočevar

Osnovna škola Šmarjeta, Slovenija

Sažetak

Nastava na otvorenom je primjer nastave koju učenici nižih razreda jako vole. Neki sadržaji učenja sami po sebi već zahtijevaju takav način nastave. U sastavku je opisan dan u prirodi koji sam izvela s učenicima 3. razreda. Promatrali, istraživali i osjetili su travnjak.

Ključne riječi: nastava na otvorenom, travnjak, promatranje, istraživanje, dan u prirodi

1. Uvod

Učenici prvog trogodišta osnovne škole radije nego u učionici uče vani, na otvorenom, u prirodi. Naravno, učitelj se mora kod izvedbe nastave pridržavati nastavnog plana. Metode i oblike rada može autonomno odabrati. Tako smo s učenicima 3. razreda kod učenju o staništima istražili travnjak. Imali smo dan u prirodi nazvan Travnjak.

2. Nastava na otvorenom – dan u prirodi

Ako je to u našoj mogućnosti, dobro je da izvedemo aktivnosti učenja na otvorenom. Nastava na otvorenom kao učiteljicu me motivira. Dan u prirodi je prikladan za ovo, jer možemo istraživati obližnju okolicu. Za izvedbu tog dana u prirodi odlučila sam, jer imamo u nastavnom planu za 3. razred na popisu staništa. Staništa možemo podijeliti na obližnja i udaljena. Travnjak nam predstavlja obližnje stanište. Budući da se škola, u kojoj sam zaposlena, nalazi na selu, a u blizini su šuma, travnjaci, bare ..., imam izvrsnu priliku da djelomično održim nastavu na otvorenom.

Najšira definicija nastave na otvorenom prema Skribe Dimec [1.] je da je to organizirano poučavanje koje se održava izvan školskih zgrada.

U nastavku ću ukratko predstaviti moj primjer izvedbe dana u prirodi. Učenici 3. razreda su istraživali travnjak.

Slika 1: istražimo travnjak

2.1. Što je to travnjak?

Travnjak je ekosustav u kojem među biljnim vrstama prevladavaju trave i bilje. Tamo borave i mnogi insekti. Karakterizira ga iznimno velika raznolikost biljnih vrsta. Najveću ekološku vrijednost imaju travnjaci na kojima je očuvana održiva uporaba (ispaša, košnja), uglavnom zato što se radi o prostoru koji je promijenio čovjek, ali je i dalje bogat raznim biljnim vrstama (npr. orhideje rastu samo na negnojnim travnjacima). U slučaju travnjaka, možemo vidjeti da se ljudska aktivnost i visoka razina biološke raznolikosti ne isključuju uvijek. [2.]

2.2. Staništa u nastavnom planu

U nastavnom planu i programu nastave o okolišu navodi se da učenici trebaju svladati sljedeća dva standarda znanja u vezi sa životnim okruženjem:

- učenik povezuje i **opisuje živa bića i njihovo stanište**,
- zna razvrstati živa bića u skupine prema jednostavnim vanjskim pojavama.

2.3. Program dana u prirodi

Učenici su prvo izveli 'brainstorming', svatko na svoj list. To znači da su napisali što više riječi za koje smatraju da su povezane s riječju travnjak. Listiće su onda pričvrstili na ploču. Pojedine smo riječi saželi kako bismo formirali zajednički misaoni uzorak razreda. Ključne riječi misaonog uzorka u nastajanju su bile: cvijeće, trave, životinje na travnjaku, rad na travnjaku, košnja i travnjak / pašnjak.

Pojedinačni slikovni materijal razvrstali smo i dodali misaonom uzorku. U slikovnom materijalu pripremila sam razne primjere biljaka i životinja travnjaka, rada na travnjaku te strojeve i alate koji su potrebni u radu na travnjaku. Sve što je bilo na slikama, zajedno smo imenovali. Dodali smo osnovne karakteristike pojedinih biljaka i životinja.

Slika 2: dan u prirodi

Zatim je započelo pravo istraživanje travnjaka. Svaki je učenik od doma donio staklenu posudicu s poklopcem, a u poklopcu su bile rupice. Na travnjaku su učenici oprezno u staklenu čašu dali životinju travnjaka te je promatrali. Nakon što su je promatrali, pažljivo su je ispustili.

Učenici su na travnjaku imali sljedeće zadatke:

- Ulovi neke od životinje u lončić / čašicu i pažljivo ih promatraj. U visokoj travi na podu ćeš naći mnogo životinja. Odmakni travu i pregledaj tlo. Promatraj kako je izgrađeno tijelo životinja, koliko parova nogu imaju, kako se kreću ... Na kraju sve životinje iz posudice/čašice ispusti natrag u njihovo prirodno okruženje.

- Zatvori oči na nekoliko trenutaka na travnjaku i pažljivo slušaj koje zvukove čuješ. Zatim pogledaj po travnjaku i promatraj boje koje vidiš. Jesi li osjetio nekakav miris? Dodirni tlo, što ti se čini, kakvo je na dodir?

- Odaberi jednu biljku na travnjaku. Promatraj je, osjeti, pomiriši, pogledaj koje je boje i kojeg oblika, koliko cvjetova ima, kako je građena.

- Uberi buket livadskog cvijeća i trava. Pokušaj ubrati različite vrste cvijeća i trave. Osušit ćeš neke livadske biljke i napraviti jednostavan herbarij.

- Na travnjaku je također potrebno biti oprezan (zmijske, krpelji, ubodi različitih životinja ...).

Slika 3: živa biča na travnjaku

3. Zaključak

Učenici su na danu u prirodi aktivno proveli vrijeme. Svi su sudjelovali i pokazali interes za planirane aktivnosti. Impresionirao ih je i herbarij na kojem su radili sljedećih dana. Mogu reći da je metoda poučavanja na otvorenom vrlo pogodna za pojedinačne sadržaje učenja. Međutim, na učitelju je da razmisli kada su satovi na otvorenom razumni izbor, a kada nisu. Nakon dvadeset godina rada u 2. i 3. razredu, mislim da ima smisla povremeno koristiti nastavu na otvorenom, posebno za istraživačke zadatke. Opisala sam primjer dana u prirodi koji se, s izuzetkom jutarnjeg uvoda, održavao na otvorenom. Međutim, i inače često prakticiram poučavanje vani kod pojedinačnih satova. Uvijek su jako bitne jasne upute učenicima, kako bi se pri izvođenju takve nastave znalo koje ciljeve na ovaj način želimo postići.

S nastavom na otvorenom moguće je postići ciljeve nastavnog plana. Uz inovativnost učitelja, takva nastava može biti jako zanimljiva i raznolika. Na sličan način bi se nastava mogla održavati i u poučavanju ostalih prirodnih i umjetnih staništa npr. šuma, lokva, rijeka, voćnjak, vinograd, morska obala, njiva, vrt i ostalo. S aktivnostima na otvorenom učenici razvijaju različite spretnosti i sposobnosti npr. promatranje, uspoređivanje, klasifikaciju, zaključivanje i uređivanje.

4. Literatura

- [1.] Darja Skribe Dimec (2014). *Pouk na prostem*. V: Posodobitve pouka v osnovnošolski praksi. Spoznavanje okolja. Zavod RS za šolstvo, Ljubljana, str. 79-83.
- [2.] Wikipedia. URL: <https://sl.wikipedia.org/wiki/Travnik> (12.5.2021)